herpy

GECKOR

Moorish gecko

Tarentola mauritanica

En kraftig gecko från Medelhavets klippor och husväggar, med en rygg pansrad av spetsiga knölfjäll och stora ögon med lodrät pupill. Den är härdig och lever av insekter, men blir först könsmogen efter flera år och behöver en sval vintervila för att föröka sig.

Familj: Phyllodactylidae Tidigare namn: *Lacerta mauritanica; Platydactylus mauritanicus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**12-16 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**8-12 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och klipplevande**
Biotop	**Klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Värmeplats	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**50-60 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**36-60 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**1-6**
Inkubation	**55-98 dagar** vid 27-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Tarentola mauritanica sitter gärna på murar och stengärdesgårdar. Den är en kraftig, tillplattad gecko med brett, triangulärt huvud och stora ögon utan ögonlock. Pupillen är en smal lodrät springa i dagsljus och öppnar sig helt i mörker. Rygg, ben och svans är täckta av rader av stora, koniska knölfjäll, som ger den ett pansrat utseende. Under de breda tårna sitter odelade häftlameller, så att den kan gå på lodrätt glas och hänga i taket. Synliga klor finns bara på tredje och fjärde tån.

Färgen är brungrå till sandfärgad med mörkare och ljusare fläckar och växlar med ljuset: Djuret är mörkt på dagen och ljust på natten. Ungarna har tydliga tvärband och en ringad svans. Buken är vitaktig till gulaktig. Vuxna djur blir 12-16 cm inklusive svans, och huvud och kropp mäter tillsammans högst omkring 9 cm. Hanarna är i genomsnitt större än honorna och har bredare huvud. Svansen kan kastas av, och den nya svansen är slätare och saknar de stora knölfjällen. Det finns inga pålitliga viktuppgifter för vuxna djur.

Linné beskrev arten 1758 som *Lacerta mauritanica*. Tre underarter har beskrivits, men genetiska undersökningar tyder på att de två marockanska, *juliae* och *pallida*, inte är självständiga linjer. Den närstående *Tarentola fascicularis* från östra Nordafrika är i dag en egen art, men omnämns ibland fortfarande tillsammans med *T. mauritanica*. Artnamnet *mauritanica* syftar på

forntidens Mauretanien i nordvästra Afrika.

Det är en robust och anpassningsbar art, men inget djur att hålla i handen. Den passar bäst för den som vill iaktta en vaksam jägare i ett väl inrett terrarium.

Utbredning och livsmiljö

Tarentola mauritanica lever naturligt i västra Medelhavsområdet i Europa och Nordafrika. I Europa finns den på större delen av Iberiska halvön, i södra Frankrike och Monaco, längs Italiens kuster, på Malta, längs Adriatiska havet i Slovenien och Kroatien och i delar av Grekland. I Nordafrika går utbredningen från Marocko och Västsahara genom Algeriet till Tunisien. Äldre uppgifter omfattar även Libyen och Egypten, men nyare undersökningar tyder på att bestånden där tillhör andra arter, framför allt den närstående *Tarentola fascicularis*.

Många fynd utanför kärnområdet beror på människor. Arten har förts till Balearerna och Madeira och till Kalifornien, Chile, Uruguay och Argentina, oftast med frakt eller som förrymda sällskapsdjur. Fynd på kartan utanför Medelhavsområdet kommer från sådana bestånd, och bara det ursprungliga området är markerat.

> **Naturlig utbredning:** Portugal, Spanien, Frankrike, Monaco, Italien, Malta, Slovenien, Kroatien, Grekland, Marocko, Västsahara, Algeriet och Tunisien.

LIVSMILJÖ

I naturen lever *Tarentola mauritanica* på klippor, i stenmurar och stenhögar, under lösa stenar och på trädstammar. Den är samtidigt en av Europas mest utpräglade kulturföljare och sitter på husväggar, i ruiner och under takpannor i byar och städer. Den föredrar varma, torra lågland, men har påträffats ända upp på omkring 2.300 meters höjd.

Geckon är mest aktiv i skymningen och de första timmarna av natten och jagar insekter och spindlar på murar och vid lampor, där bytet samlas. Den är dock inte strikt nattaktiv, för den solar sig gärna vid ingången till gömstället, särskilt sent på vintern och på våren. På vintern drar den sig in i frostfria springor och går i dvala, i svalare trakter ofta från november till mars. I de varmaste kusttrakterna kan den vara aktiv hela året, så länge temperaturen inte sjunker under omkring 15 °C. Just den rytmen med sval vinter och varm, torr sommar ska man efterlikna i terrariet.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Geckon är en klättrare, så höjd och lodräta ytor betyder mer än golvyta. Ett vuxet djur behöver minst 60 × 45 × 60 cm (längd × bredd × höjd), eftersom arten är aktiv och revirhävdande, och ett par eller en hane med flera honor behöver 100 × 50 × 70 cm eller mer.

Inred terrariet som en klippvägg: bak- och sidoväggar av kork eller stenimitation, staplade stenar och skiffer med springor, grenar och tjocka rötter att klättra på och minst två gömmen, ett i den varma och ett i den svala änden. Springorna ska vara så smala att geckon kan pressa sig in med rygg och buk mot stenen. Sand eller sand blandad med fin grus fungerar som botten, och suckulenter och torktåliga gräs kan användas som växter.

Terrariet ska ha god ventilation och får inte stå i direkt sol. Lock och dörrar ska sluta tätt, för djuret är snabbt och kan pressa sig genom smala springor. Ta bort avföring och hudrester varje vecka, och byt botten bara sällan.

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 25-30 °C i terrariet och på natten omkring 18-20 °C. Ge djuret en varm plats på 30-35 °C under en lampa, så att det själv kan välja hur varmt det vill ha det. Det ska alltid finnas en sval ände.

Arten är anpassad till en sval vinter. Sänk temperaturen långsamt under några veckor, och håll den på 15-18 °C under själva vintervilan, som varar omkring tre månader. Sluta mata, skruva ned ljuset till några timmar om dagen, och låt friskt vatten stå framme hela tiden. Höj därefter temperaturen långsamt under ungefär två veckor. Vintervilan anses nödvändig för att djuren ska föröka sig. Mät med digitala termometrar i både den varma och den svala änden, och använd termostat till all uppvärmning.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från torra till halvtorra trakter och klarar sig med en måttlig luftfuktighet på omkring 50-60 %. Spraya terrariet lätt en gång om dagen, helst på kvällen, så att det sitter droppar på sten och växter, och låt det torka upp igen. Ihållande hög fuktighet och stillastående luft kan ge luftvägsinfektioner och mögel.

Geckon dricker gärna droppar, men en låg skål med friskt vatten ska alltid stå framme och bytas dagligen. Vid hudömsning kan ett fuktigt gömställe, till exempel en liten ask med lätt fuktad mossa, hjälpa djuret att få av huden, även på tårna.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Tarentola mauritanica är mest aktiv på kvällen och natten, men solar sig också i naturen, så ett svagt UVB-ljus rekommenderas. Använd ett UVB-rör på 2-5 % för djur som solar sig i halvskugga (Ferguson-zon 2), över en del av terrariet, så att djuret kan välja mellan ljus och skugga. Zonen är satt utifrån solbadandet och har inte mätts på själva arten. Det ska alltid finnas gott om skugga.

Använd en timer som ger omkring 12 timmars ljus och 12 timmars mörker. På natten ska det vara mörkt eller högst ett mycket svagt ljus. Skruva ner ljuset under vintervilan.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten är insektsätare och tar i naturen skalbaggar, spindlar, myror, fjärilar och larver. I terrariet kan du ge syrsor, små kackerlackor, gräshoppor och då och då vaxmalslarver eller mjölmaskar som godbit. Variera fodret, och välj insekter som är mindre än avståndet mellan djurets ögon.

Ge vuxna djur foder varannan eller var tredje dag och ungar varje dag, helst på kvällen och i så små portioner att allt blir uppätet. Ta bort insekter som inte har blivit uppätna nästa morgon. Mata insekterna med bra grönsaker i ett par dagar innan de ges vidare, och pudra dem med kalk. En bra plan är kalk med D3 en till två gånger i veckan och ett multivitaminpreparat en gång i veckan.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Tarentola mauritanica är vaksam och inget djur som ska tas upp på skoj. Den kan vänja sig vid att du finns där, men hantering stressar den, och den kastar av svansen om den känner sig hotad. Måste du flytta den, låt den gå över på handen över en mjuk yta, och ta aldrig tag i svansen.

Hanarna är revirhävdande. De försvarar gömställen och jaktmarker med skrik och klickljud, och striderna slutar ofta med förlorade svansar. Håll därför aldrig två hanar tillsammans. Ett par eller en hane med ett par honor kan gå ihop i ett stort terrarium med många gömställen. Håll utkik efter bett och saknade svansar, och skilj djuren åt vid oro. Att hålla dem var för sig är också ett vanligt val. På dagen gömmer sig geckon, och först på kvällen går den på jakt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen är svåra att skilja åt utifrån, för skillnaderna är små. Hanarna är i genomsnitt större och har bredare huvud, och hos könsmogna hanar syns två tydliga öppningar i huden under kloaken, som honorna saknar. Honorna har små, ofta dolda klor på alla tår, medan hanarna bara har klor på tredje och fjärde tån.

Tarentola mauritanica blir sent könsmogen, i terrarier tidigast vid omkring tre års ålder och ofta först som fyra- till femåring. Sätt inte ihop djur för avel förrän de är fullvuxna. Det finns inga pålitliga viktuppgifter för avelsklara djur.

PARNING

I naturen börjar parningstiden strax efter vintervilan, och parningarna sker från april till juni. Hanen kallar med korta, morrande skrik, upp till elva i följd, och honan svarar med ett enda läte. Under parningen håller hanen fast honan med munnen runt buken.

En sval vintervila på omkring tre månader vid 15-18 °C anses nödvändig för att djuren ska föröka sig, och temperaturen höjs därefter långsamt igen. Sätt in hanen hos honan, och ta ut honom igen om hon blir jagad eller biten.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 1-2 hårdskaliga, nästan runda ägg åt gången, omkring 11-12 mm långa och 9-10 mm breda. I naturen blir det 1-3 äggkullar om året, som läggs i springor i sten, murar och träd eller under takpannor. I terrarier kan en hona lägga upp till sex äggkullar om året, vilket tär hårt på hennes kalkreserver.

Ställ ett äggläggningsställe till förfogande, till exempel en låda med lätt fuktig sand eller vermikulit och ett hål i locket, annars lägger honan äggen i en springa eller på botten. Ge henne rikligt med foder och kalk under hela säsongen, och avbryt aveln om hon tappar vikt.

INKUBATION

Äggen har hårt skal och kan försiktigt flyttas, utan att vändas, till en liten box med lätt fuktig vermikulit eller perlit och ett par lufthål. Substrat och fuktighet är inte närmare beskrivna för arten, så tillvägagångssättet är detsamma som för andra geckor med hårdskaliga ägg: torrt till lätt fuktigt, aldrig blött.

Vid 27-30 °C kläcks äggen efter omkring 70-75 dagar, men beroende på temperaturen kan det ta från 55 till 98 dagar. Arten har temperaturberoende könsbestämning, men vilka temperaturer som ger vilket kön är inte väl beskrivet. Håll temperaturen stabil, och förvänta dig att könsfördelningen kan bli skev.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är små vid kläckningen, omkring 2-5 cm totalt, och väger bara några hundradels gram. De liknar de vuxna i miniatyr, men med tydliga tvärband och ringar på svansen. Flytta dem till en liten box med hushållspapper eller lite sand, några gömställen och en låg vattenskål, och håll dem varma. Ge dem varje dag pyttesmå insekter som bananflugor och nykläckta syrsor, lätt pudrade med kalk med D3.

Håll ungarna var för sig eller i små grupper av samma storlek, och skilj dem genast åt om en blir jagad. De växer långsamt och blir först könsmogna efter flera år. Det finns inga bra tal för tillväxt, så väg dem regelbundet.

Hälsa och vanliga misstag

Tarentola mauritanica är härdig, och de flesta problem beror på skötseln. De typiska felen är:

- För lite kalk och D3, särskilt hos unga djur och avelshonor. Det ger benskörhet med mjuka käkar och krokiga lemmar. Pudra insekterna med kalk, och ge ett svagt UVB-ljus.
- För hög fuktighet och dålig ventilation, som kan ge luftvägsinfektioner och mögel. Arten kommer från torra trakter.
- Hudrester som blir sittande på tårna om luften är för torr. Ge ett fuktigt gömställe, och lossa resterna försiktigt med ljummet vatten.
- Förlorad svans vid hantering eller slagsmål. Den växer ut igen, men är slätare och saknar knölfjäll.
- Slagsmål mellan hanar, som ger bett och sår.
- Inälvsmask och andra parasiter hos vildfångade djur och kvalster mellan tårna. Köp därför uppfödda djur.

Liksom hos många reptiler kan det finnas salmonella i tarmen, så tvätta händerna efter kontakt med djur och terrarium. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter på flera veckor eller verkar slött.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.